

**EL LLIBRE
DE LA SETMANA**

El preu de la llibertat

PERFIL

ROBERT WALSER (1878-1956) VA PUBLICAR BONA PART DE LES SEVES NOVEL·LES DURANT UNA SOLA DÈCADA: 'L'AJUDANT' VA ARRIBAR EL 1908, DESPRÉS D'ELS GERMANS TANNER' I 'ELS QUADERNS DE FRITZ KOCHER', I ABANS DE 'JAKOB VON GUNTEN'

MARINA
PORRAS

A la literatura de Robert Walser sempre és molt més important la idea que hi ha darrere el text que la narració mateixa, per això les digressions a les seves obres sempre són molt més importants que la història que ens explica. Podríem dir que la seva és una obra dedicada a la pregunta per la idea de llibertat. Què vol dir ser lliure i fins a quin punt podem ser lliures és la qüestió que ens planteja aquest i tots els llibres de Walser, que més que per un novel·lista semblen escrits per un filòsof existencialista.

Gairebé tots els personatges de Walser s'amaguen rere una vida aparentment insignificant per no afrontar els seus problemes existencials.

Joseph Marti, l'ajudant que dona títol a la novel·la, és un gran personatge walserià condemnat a preguntar-se si està vivint la vida que vol viure. El Joseph té 24 anys quan entra a treballar com a empleat a la mansió de l'enginyer Tobler. Aquest viu a Bärensвил, Suïssa, i casa seva és l'estereotip ideal de la vida burgesa. El Joseph, que mai no ha tingut gaires diners ni feines serioses, s'instal·la a casa els Tobler meravellat pel lloc on ha anat a parar: l'entorn és idíl·lic, la feina li permet tenir força temps lliure, els àpats són esplèndids, i la familiar'acull tan amablement que no pot evitar sentir-se'n part.

L'empleat ha estat contractat com a ajudant de l'enginyer Tobler, el cap de família, un home que no aconseguix dur a terme cap dels projectes que planeja amb gran entusiasme, als quals destina molts diners que no tornaran mai. La sensació de ruïna imminent es nota gairebé des de la primera pàgina, però com més a prop és el naufragi menys ganes té el Joseph de marxar de la casa: no li paguen el sou però viu millor del que ha viscut mai, se sent gairebé un burgès. I, sobretot, no ha de prendre decisions –només ha d'obeir ordres.

Obediència i rebel·lió

Jakob von Gunten, Fritz Kocher o Joseph Marti són personatges inconfusiblement walserians. D'entrada ens semblen plans, simples; ens fa l'efecte que viuen contents amb una vida insignificant, al marge. Però són homes que, com diu el Joseph, senten que "la seva existència no era més que una jaqueta provisional, un vestit que no acabava d'anar bé". Per això tots ells tenen caràcters imprevisibles i contradictoris; són obedients i alhora rebels. O com li diu la senyora de la casa al'ajudant: "Vostè és una barreja d'audàcia i covardia".

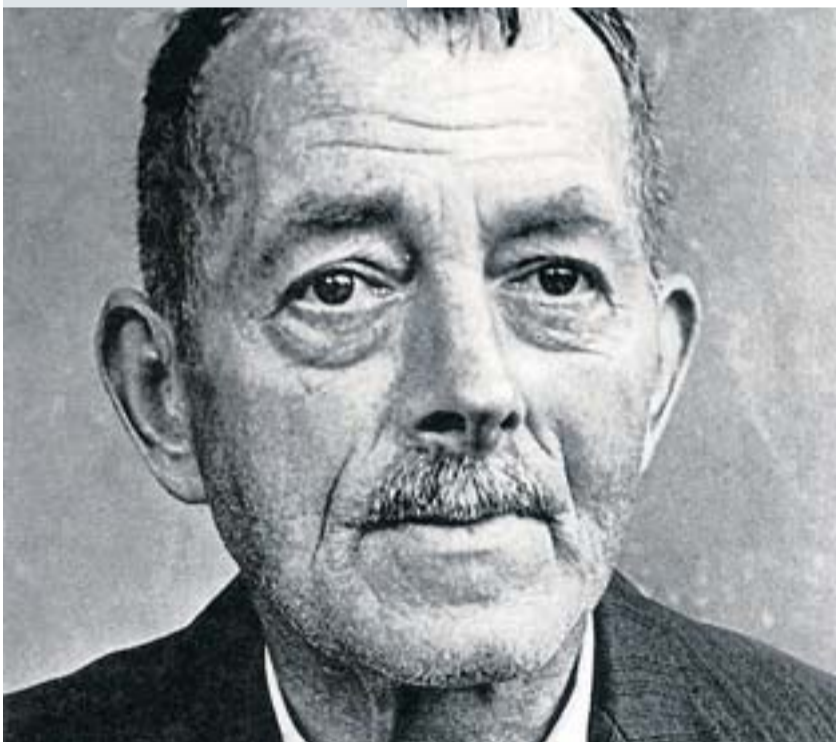
L'AJUDANT
ROBERT WALSER
EDICIONS DE 1984
TRADUCCIÓ DE
RAMON MONTON
256 PÀG. / 18 €

El problema és que no tenen ni idea de què volen fer amb la seva vida. Moltes lectures de Walser diuen que això els passa perquè estan subjugats a un poder superior, que estan lligats per mecanismes que els superen. Però en realitat aquests homes tenen por de la llibertat: tenen por de definir-se, de triar la seva opció. Les obres de Walser són importants perquè ens mostren que la vida consisteix a prendre decisions que són rellevants i determinen qui som.

Quan aquests homes tiren pilotes fora a l'hora de respondre a preguntes existencials ens ensenyen que la llibertat no és tenir totes les possibilitats sinó escollir-ne una i descartar les altres. Per això podem dir que el Joseph és un covard quan decideix no marxar d'una casa on no li paguen el sou: ho fa simplement perquè així no ha de triar, no ha de ser lliure. Ens ho diu ell mateix: "El fet d'estar lligat, encadenat a un lloc, de vegades és més càlid i ple de secretes tendreses que la llibertat sense fronteres".

Aquesta estètica de la insignificança no evoca només l'obra de Walser sinó també la seva vida, que va acabar en un sanatori per a malalts mentals a causa d'una malaltia de caràcter hereditari. Els últims anys els va passar tancat en centres psiquiàtrics, passejant i escrivint (sempre en llapis) en tovallons de paper i als marges de fulls de calendari. Walser va combinar feines precàries –va fer de grum, d'arxiver, de secretari, d'ajudant– fins que la malaltia el va acabar aïllant del tot d'una vida que, com va escriure, definia amb les mateixes propietats que la cendra: "La cendra defineix el meu univers. Si bufem la cendra, no hi ha res en ella que es negui a dispersar-se volant a l'instant".

LES DECISIONS QUE PRENEM A LA VIDA SÓN RELLEVANTS I DETERMINEN QUI SOM: AQUESTA ÉS UNA DE LES GRANS LLIÇONS DE LES OBRES DE ROBERT WALSER

WIKIPEDIA

El poeta que atalaiava ovelles

VÍCTOR
OBIOLS

Dir d'un poeta que fa una poesia intensa, densa, bella, fèrtil i qualitativament notable és, sens dubte, una expressió laudatòria, però l'elogi *per se* no diu gaire res i no fa efecte si no és argumentat. I al capdavant, com deia Josep Pla, això és el més difícil: descriure. Lloar o criticar és a l'abast de tothom. És com la fabricació de ratlles sobre el paper, perquè, amb vers de Joan Ferraté, "Un rave tothom el fa". Ara, l'escriptura, quan brolla neta i fresca, i amb perícia innata, qualsevol amb dos dits de sensibilitat l'aprecia i en gaudeix. Hi

ha en Orobítg una precisió expressiva de veritats simples, sobre la vida natural, o complexes, psicològiques i filosòfiques, inusual en la poesia contemporània. I és d'agrair. Perquè és una expressió original, vistosa, olorosa i substanciosa, de bona condició, fins i tot amb petites erosions a la sintaxi, que fan goig. La tria lèxica sempre impecable, reeixida, en una condensació metafòrica a l'abast, lluny de la superposició semàntica de referents textuais que practicava, posem per cas, un Gabriel Ferrater: "I tot l'alè salvatge / es condensa espaordit / en panteix de pressentir / l'evisceració de caure". O poemes memorables per la imatgeria i el motiu, com a *Venera-*

ble, que acaba dient: "El corb que duc / nimbe de sutge / farà la nit / pels meus bons ulls". Però el més sorprenent és aquesta pràctica sostinguda en l'exploració del llenguatge, que apunta sempre a l'endevinació: "Estar nativament / amb dins aquesta llum pretèrita / vejam si sí / si em ve d'abans / i pot ser meva la bellesa. / Si visqués un cant en mi / en la precognició".

El poeta que atalaiava les ovelles veu i canta. Sospito que Arnau Orobítg, poeta i pastor, desperta entre les hosts de practicants urbans (i mundans) del vers el sentiment de l'enveja. Per la radicalitat i la llibertat, no només de la seva poesia, sinó de la seva opció vital, que denota una actitud

DISTÀNCIES
ARNAU OROBITG
EDITORIAL
ANDORRA
94 PÀG. / 15 €

ètica indiscutible. Però cal veure-hi també l'homenívol coratge, la duresa de la vida a l'alta muntanya, tenint cura de 1.000 ovis, com diu el poema. La soledat de l'home sol en la natura. Però, per ventura, ¿no deu ser més descarnada la soledat de l'home en la ciutat pudent?

Hem d'agrair que Editorial Andorra hagi tingut la bona pensada d'apostar per un poeta de raça, en un catàleg que ja compta amb figures com Manel Gibert. Només cal esperar que Orobítg no passi desapercbut en l'àmbit dels lectors de poesia. El crític Abrams ho diu en el seu pròdig pròleg: "*Distàncies* és un llibre poderós i excel·lent". Comproveu-ho.